

Strunatci

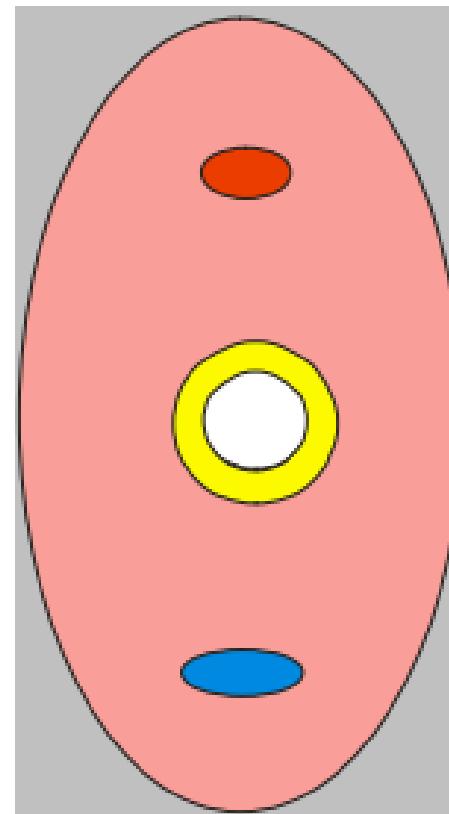

RNDr. Petra Křížková

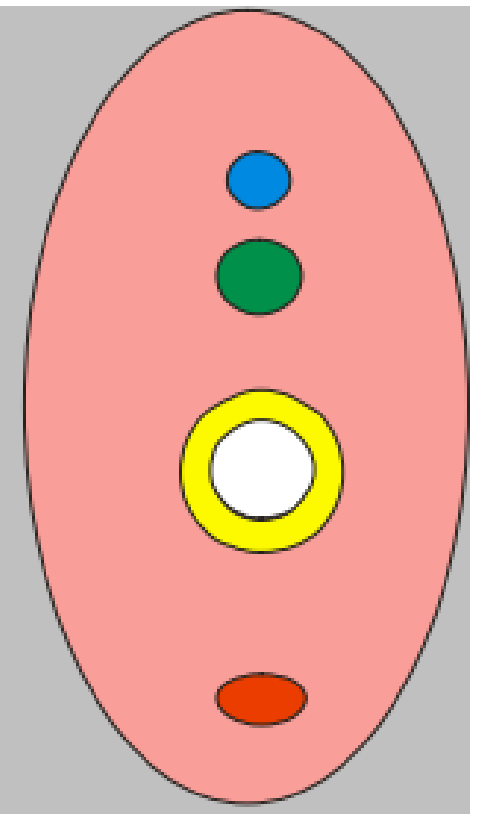
Kmen: Strunatci (*Chordata*)

- Vnitřní kostra – základem **struna hřbetní**
  - Entodermálního původu
- Trubicovitá nervová soustava na hřbetní straně
  - Mícha a mozek
  - Ektodermálního původu
- Žaberní štěrbiný s dýchací funkcí
- Cévní soustava uzavřená
- Trávicí soustava trubicovitá
  - Pravý ocas

Protostomia

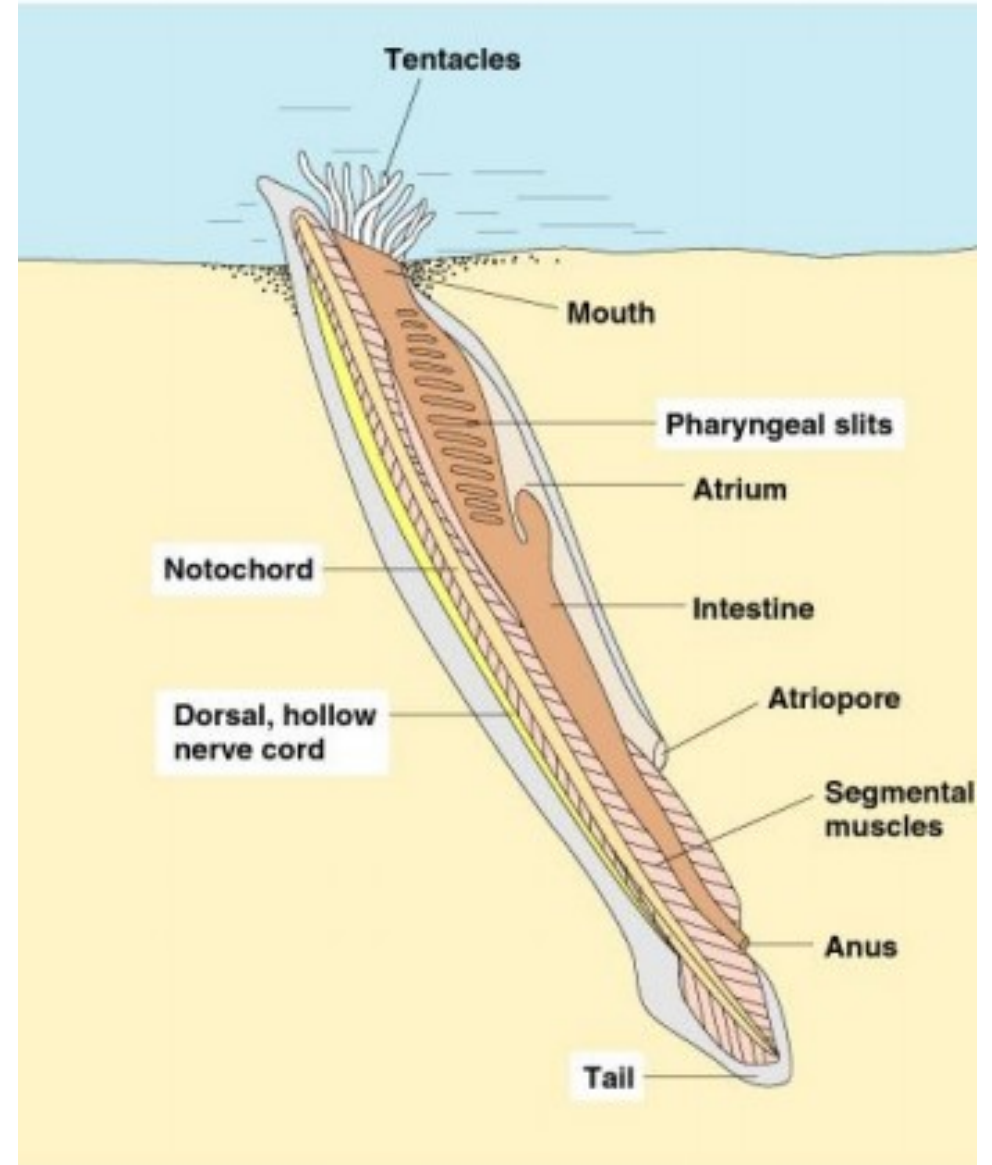

Chordata

Bezlebeční (*Cephalochordata*)

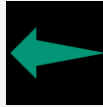
- Chorda v larválním stádiu i v dospělosti
- Začíná již v předním konci hlavy
- Kopinátec plžovitý
  - Mikrofágové
  - Mícha se smyslovými buňkami
  - Žeberní tepny se stažitelnými váčky
  - Gonochoristé

Obratlovci (*Vertebrata*)

Aktivně pohybliví

Bilaterálně symetričtí

Struna hřbetní v ontogenezi potlačena

Svalnaté srdce – krvinky – hemoglobin

Ledviny

Mozek, mícha

Soustava žláz s vnitřní sekrecí

Smysly převážně na hlavě

Třída: Mihule

- Hadovité tělo s ploutevním lemem
- Kostra chrupavčitá
- Tření jednou za život
- Larva minoha
- Vyžadují čistou vodu
- Dospělci parazitičtí nebo potravu nepřijímají
  - Mihule říční
  - **Mihule potoční** (ohrožený druh)

Mihule říční (*Lampetra fluviatilis*)

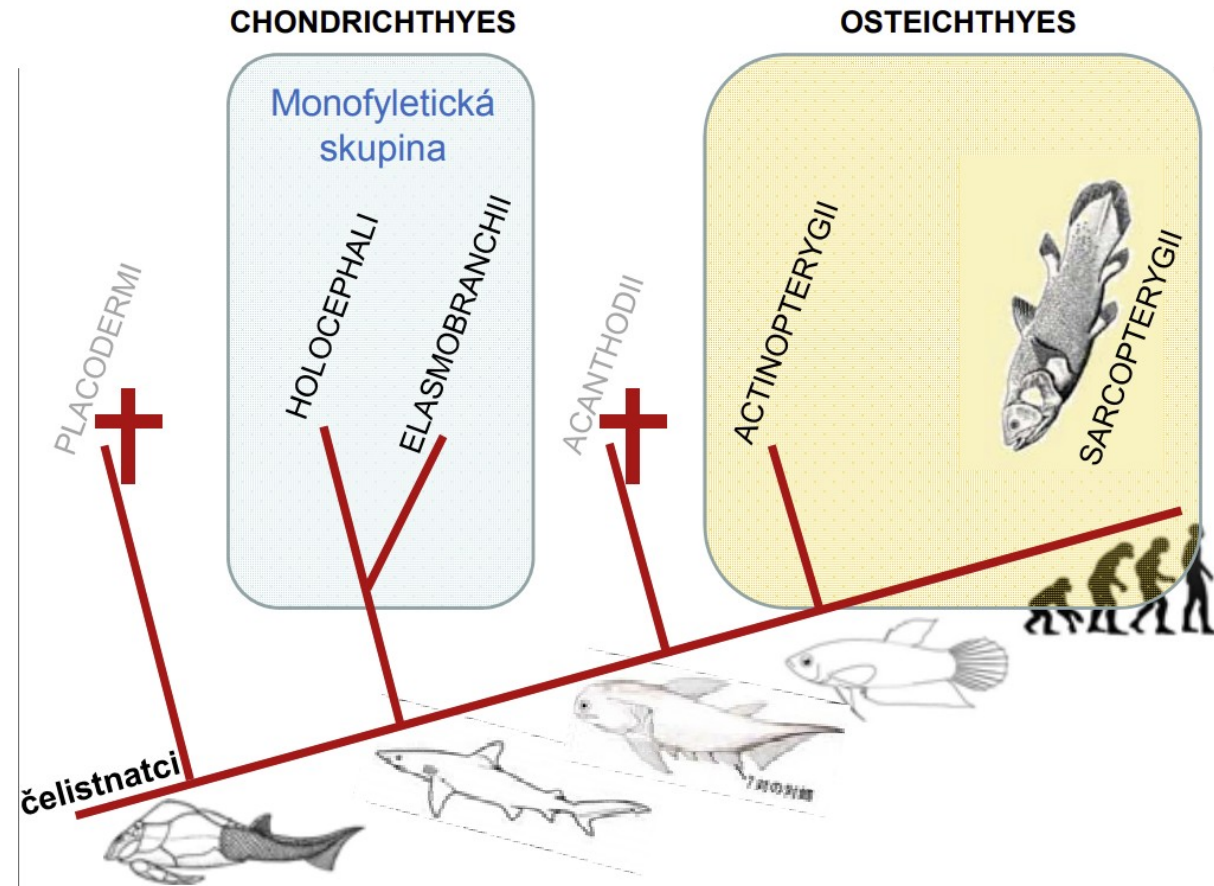

Třída: Paryby (*Chondrichthyes*)

- Vnitřní kostra chrupavčitá
- Většinou draví
- Rostrum
- Několik řad zubů přeměnou plakoidních šupin
- Ohrožené druhy komerčním lovem

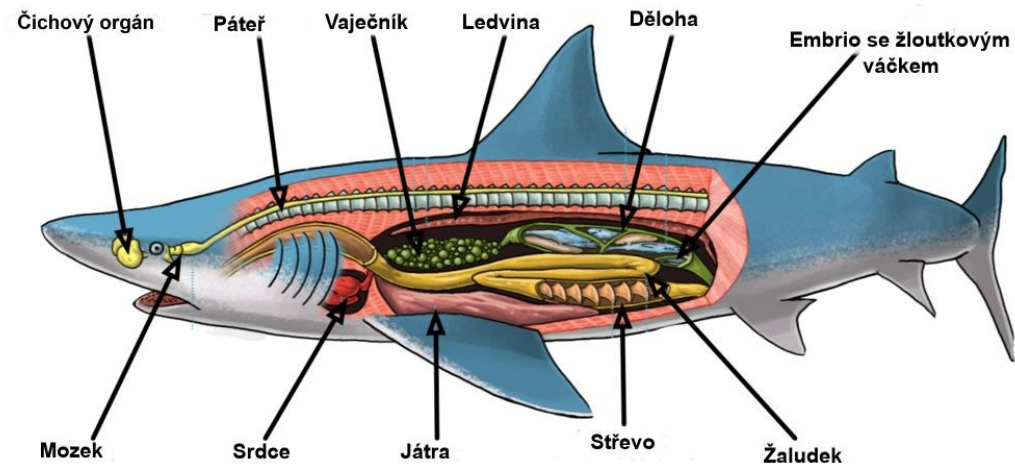
Žraloci a Rejnoci – dlouhověcí, rozvinuté nevizuální smysly

Chiméry – mořské dno

Morfologie a anatomie

- Nově čelisti s dorůstajícími plakoidními šupinami
- Dvoudílné srdce
- Nepohyblivá žábra, spirakulum
- Velká játra s vysokým obsahem oleje – hydrostatický orgán
- Vnímání elektrických podnětů
- Oplození vnitřní – vejcorodí i živorodí
- Většinou K-stratégové

SMYSLY A RECEPCE

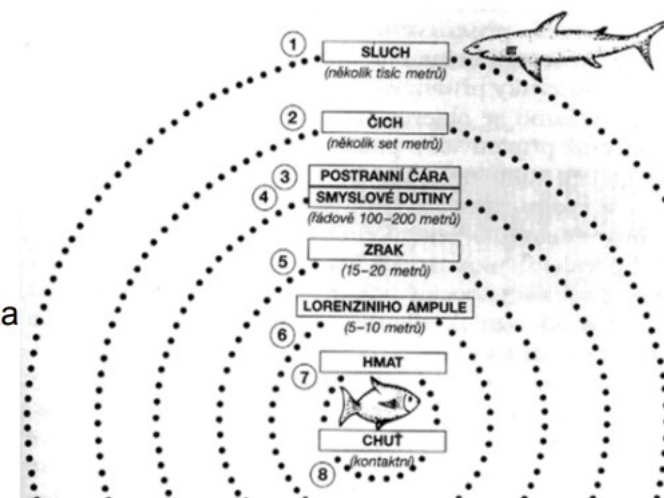
Dvě třetiny kapacity mozku zajišťují smyslové vnímání

Světlo

Elektrika

Chemie

Mechanika

Nebezpečí

- Většina útoků je vyprovokovaná
- většinou příplavou zezadu → snažit se být čelem ve vertikální poloze s nohama u sebe, snažit se odstrčit stranou

Nebezpečí pro žraloky:

- Silný lovný tlak ze strany člověka (přes 100mil ks/rok)
- Vysoká poptávka po žraločích ploutvích (\$\$\$)
- Uloveným žralokům jsou „pouze“ odděleny ploutve
- <https://fb.watch/rcUpEKechO/>

Útoky žraloků v oblíbených letních destinacích 1900 - současnost

Země	Počet útoků	Z toho úmrtí
Egypt	34	9
Itálie	26	10
Španělsko	25	25
Chorvatsko	21	14
Řecko	19	15
Francie	8	2
Turecko	4	2
Malta	3	2
Tunisko	3	1
Kypr	1	1
Černá Hora	1	1
Monako	1	1

zdroj: sharkattackdata.com

„ŽRALOK ZAÚTOČIL NA ČLOVĚKA“

- TISÍCE ČLÁNKŮ
- OBŘÍ MEDIÁLNÍ TÉMA
- OBŘÍ ZÁJEM VEŘEJNOSTI

„LIDÉ ZABIJÍ VÍCE NEŽ
100 MILIONŮ ŽRALOKŮ ROČNĚ“

„LIDÉ ŽRALOKŮM
ŽAŽIVA UŘEZÁVAJÍ PLOUTVE
JEN KVŮLI POLÉVCE“

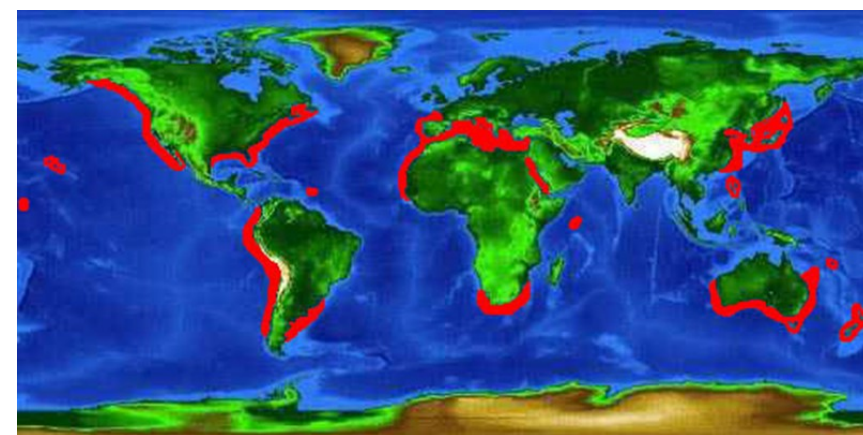
- PÁR ČLÁNKŮ, NEZÁJEM

Řád: Žraloci

- Máčka skvrnitá (evropské břehy)
- Žralok kladivoun
- Žralok bílý
- Žralok veliký (planktonofág)
- Pilonos japonský
- Žralok obrovský (ohrožený)

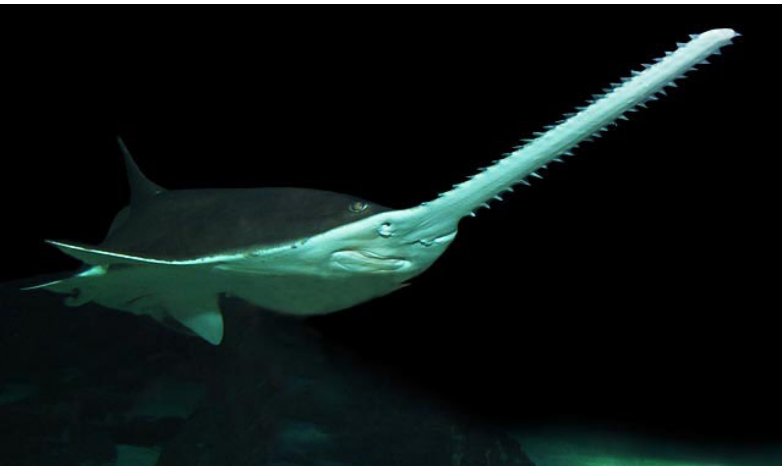
Rozšíření žraloka bílého

Řád: Rejnoci

Ploché tělo, pohyb u dna

Ploutve srostlé v lem

- Piloun obecný (přechod od žraloka)
- **Rejnok ostnatý (evropské moře)**
  - Taštičky rusalek
- **Trnuča obecná (jedová žláza)**
- Parejnok elektrický (až 300 V)
- **Manta atlantská**

Řád: Chiméry

- Chiméra podivná

Když zjistíš, že máš jako žralok
super geny proti rakovině

<https://www.bbc.com/news/newsbeat-47291697>

Třída: Paprskoploutví (*Actinopterygii*)

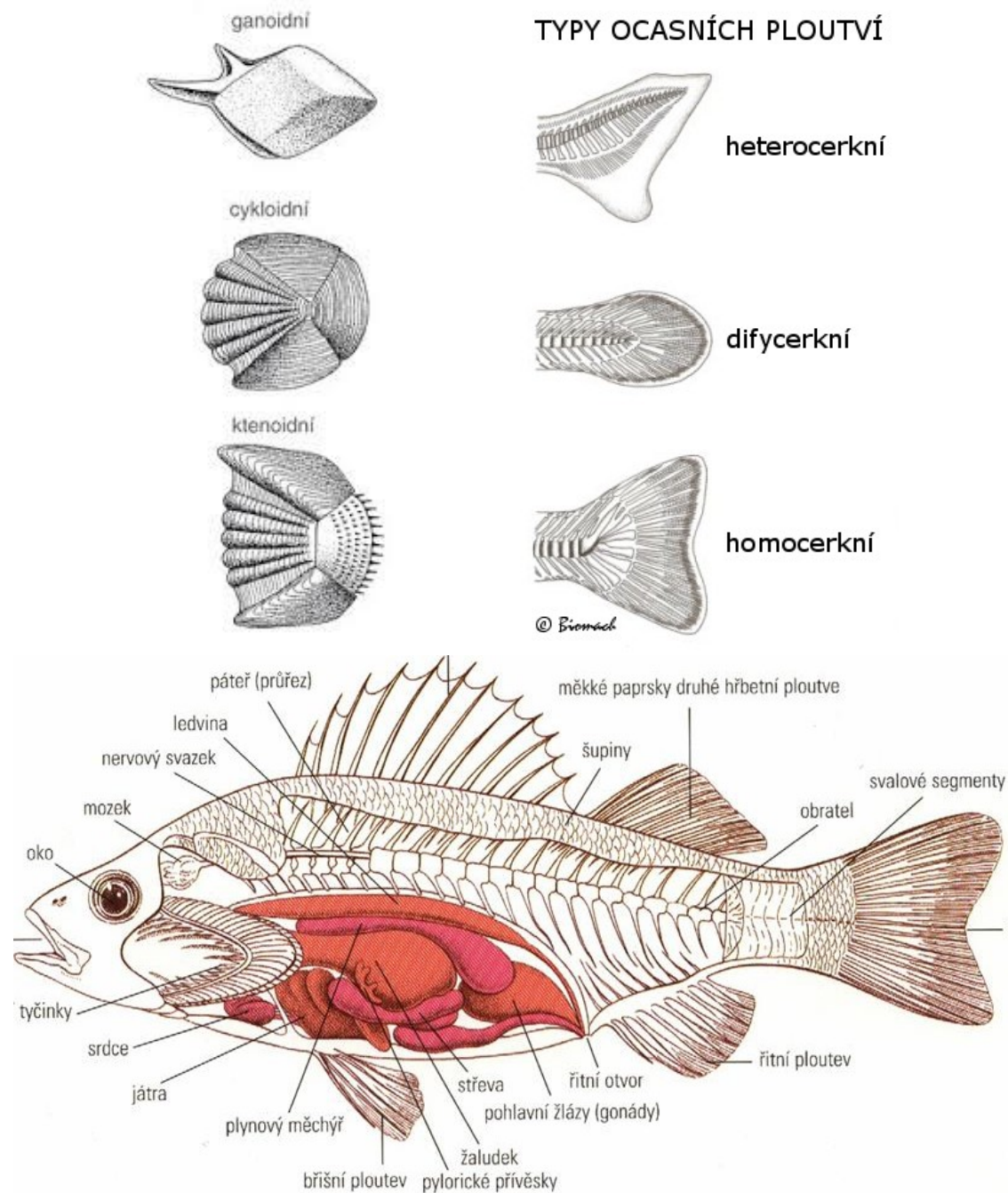

- Druhově nejpočetnější třída obratlovců
- Kostěné šupiny
- Žaberní dutina kryta skřelemi
- Párový čichový orgán
- Postranní čára
- Plynový měchýř - hydrostatická funkce

Morfologie

- Torpédovité tělo, různé modifikace
- Šupiny a sliz na povrchu těla
- Chorda v podobě čoček mezi amfocélními obratli
- Myomery bočního svalu ve tvaru W
- Žaberní lupínky na žaberních obloucích
- Srdce venózní 1+1
- Ledviny opistonefros s primárními močovody
- Oplození vnější, výjimečně kopulační orgán
- Jikry, mlíčí, trdliště, tření

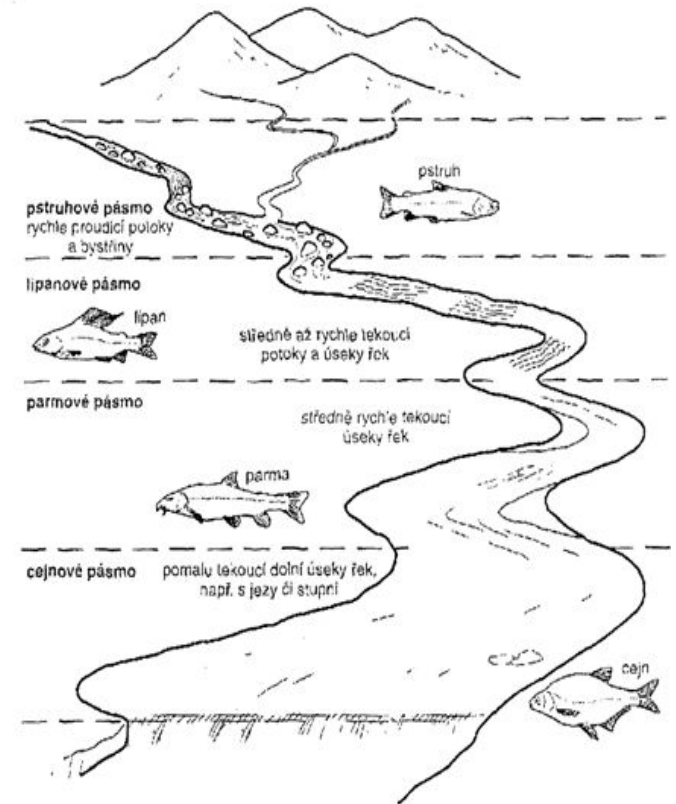

Strategie ryb

- Monocyklické a polycyklické druhy (tření jednou či vícekrát)
- Sladkovodní, mořské, tažné, ryby brakických vod
- Členění vodních toků:
- Většina R-stratégové
- Díky znečištění několik druhů ohroženo
- Hrozba zavlčení druhu akvaristy

Základní pásma řek

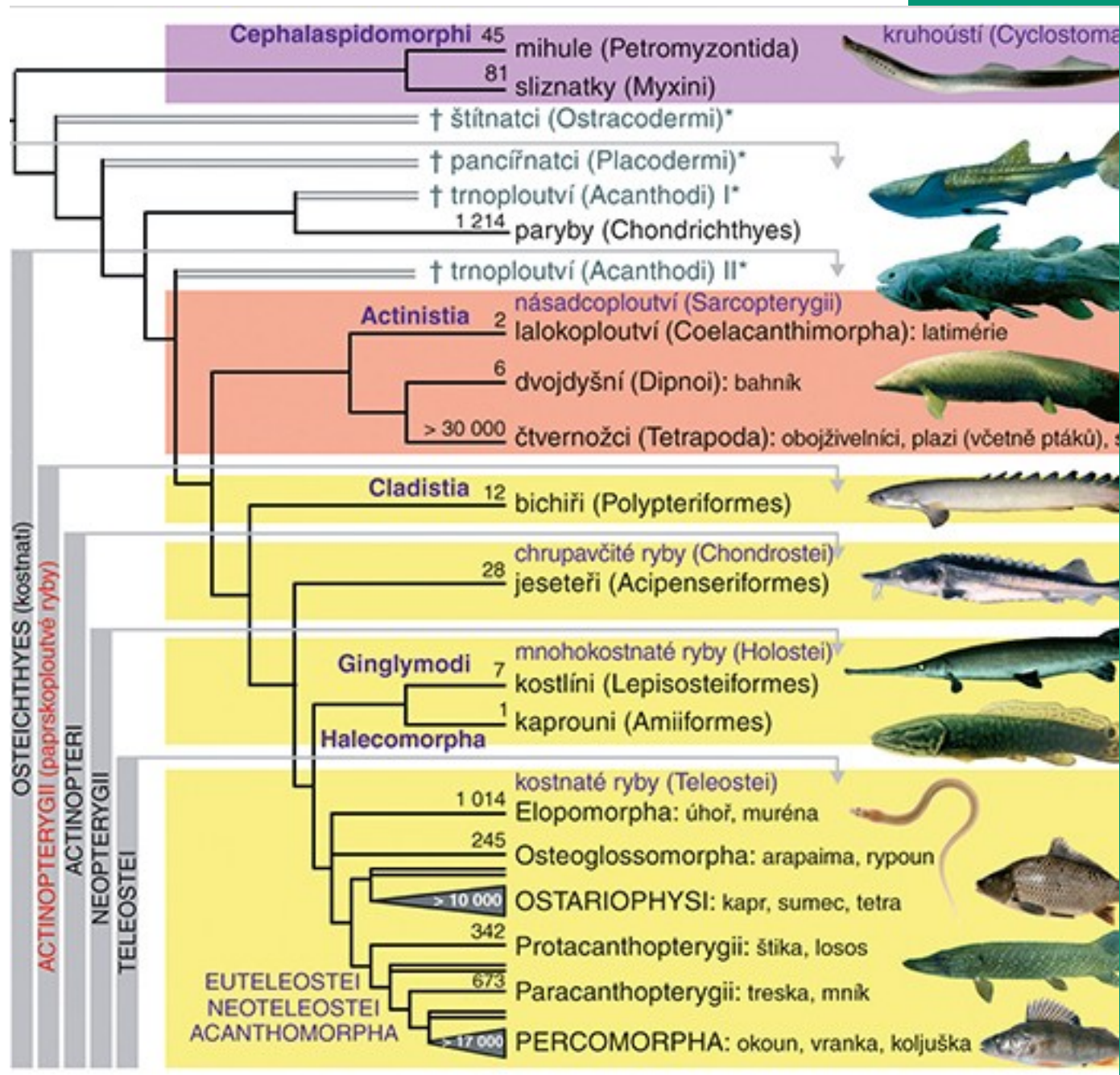
- Pstruhové pásmo:
  - Rychle proudící potoky a říčky
  - Pstruh, vranka, mřenka
- Lipanové pásmo
  - Středně rychle říčky a říční úseky
  - Lipan, střevle, ouklejka
- Parmové pásmo
  - Mírně proudné říční úseky
  - Parma, ostroretka, hrouzek
- Cejnové pásmo
  - Pomalu proudící nížinné říční úseky
  - Plotice, lín, okoun, štika

Přehled

- Chrupavčití
  - Řád: Jeseteři
- Kostnatí
  - Řád: Holobřiší
  - Řád: Bezostní
  - Řád: Máloostní
  - Řád: Trnobřiší
  - Řád: Sumci
  - Řád: Štikotvární
  - Řád: Lososotvární
  - Řád: Hrdloploutví
  - Řád: Ostnoploutví
  - Řád: Volnoostní

<https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/skryta-rozmanitost-pod-vodni-hladinou-evoluce-druh.pdf>

Chrupavčití

Řád: Jeseteři

- Některé znaky paryb
- Kostra chrupavčitá, chorda po celý život
- Rostrum
- Dlouhověké druhy
- Loveny pro kaviár i chutné maso – ohroženi

Jeseter velký

- Evropské břehy

Jeseter malý

- Dunaj, Tisa, Váh, Morava, Dyje

Vyza velká

- Černé a Kaspické moře

Kostnatí

Řád: Holobřiší

- Liché ploutve srůstají v lem
- Hadovité vlnění těla
- Jedovaté ichthyotoxiny

Úhoř říční

- Trdliště v Sargasovém moři
- V ČR uměle vysazován

Muréna obecná

Řád: Máloostní

Kaprovití

- Sladké vody, cykloidní šupiny
- Bezzubá ústa, požerákové zuby

Plotice obecná (červené oči, červené břšní ploutve)

Jelec tloušť (temně vroubené velké šupiny)

Střevle potoční (drobná, chráněná)

Bolen dravý (široká ústa, spodní „předkus“)

Lín obecný (drobné zelené šupiny, hladký, dva fousky)

Parma obecná (olivově zelená, 4 vousy)

Řád: Máloostní

Kaprovití

Ostroretka stěhovavá (velké oči, rovná ústa a velký horní pysk)

Hrouzek obecný (protažený ocas, dva vousky, řada tmavých skvrn)

Ouklej obecná (rovný zelenavý hřbet)

Cejn velký (vysoké tělo, široká řitní ploutev)

Karas obecný (drobnější kapr, bez vousů, vytlačován karasem stříbřitým)

Kapr obecný (divoký je protáhlý, na průřezu kruhovitý, dva vousky)

Řád: Sumci

- Péče o potomstvo
- Břišní ploutve podepřené trnem
- 2-4 páry vousů

Sumeček americký (zavlečen do Evropy)

Sumec velký (největší naše ryba)

Řád: Štikotvární

- Sladkovodní
- Protáhlé tělo
- Ozubené čelisti
- Hřbetní a řitní ploutev posunuta vzad

Štika obecná (agresivní vůči sobě, stojaté vody, velmi hbitá)

Řád: Lososotvární

- Dravé a pohyblivé ryby
- Typická tuková ploutvička za hřbetní ploutví
- Barevně rozlišená pohlaví

Losos obecný

- mořský, trdliště v řekách

Pstruh obecný

- čisté a prokysličené prameny řek, stálý pokles

Lipan podhorní

- vysoká hřbetní ploutev, stálý pokles

Řád: Ostnoploutví

- Nejpočetnější
- Ktenoidní šupiny
- Trny na ploutvích

Slunečnice pestrá (zelenooranžová)

Okoun říční (hnědočerné příčné pruhy)

Candát obecný (velká ústa, až 80 cm)

Makrela obecná (úzká ocasní ploutev, malé ploutvičky za hřbetní a řitní ploutví)

Tuňák obecný (trnité ploutvičky)

Platýs bradavičnatý (zploštělý a asymetrický)

Nepůvodní druhy ryb v ČR

- Siven americký
- Pstruh duhový
- Tolstolobik bílý
- **Karas stříbřitý**
- Střevlička východní
- Koljuška tříostná

<http://www.casopisveronica.cz/clanek.php?id=1898>

<https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/nepuvodni-druhy-ryb/>

<https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/nase-nepuvodni-a-invazni-druhy-ryb.pdf>

K dalšímu čtení...

- <https://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/rady-a-navody/vyhynou-morske-ryby-kvuli-nasi-zdrave-strave>
- <https://www.chytej.cz/clanky/2002/cervený-seznam-ryb-a-mihuli-cr/>
- [https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/ryby-treska-rybolov-ekologie-
neziskovky.A190417_143337_ekonomika_rts](https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/ryby-treska-rybolov-ekologie-
neziskovky.A190417_143337_ekonomika_rts)
- <https://vesmir.cz/cz/on-line-clanky/2014/07/o-cem-mlci-ryby.html>
- <https://vodnitoky.ochranaprirody.cz/migrace-ryb-a-rybi-prechody-migrace-ryb/>

Tip na výlet – dům moře ve Vídni

[https://www.wien.info/cs/vid%C4%9Bt-a-
za%C5%BE%C3%ADt/pametihodnosti/d%C5%AFm-mo%C5%99e-357900](https://www.wien.info/cs/vid%C4%9Bt-a-za%C5%BE%C3%ADt/pametihodnosti/d%C5%AFm-mo%C5%99e-357900)

NORMAL PERSON: DARK NEMO
ME, AN INTELLECTUAL: nEMO

Saltwater fish: if I go into fresh water I die
Freshwater fish: if I go into salt water I die
Salmon:

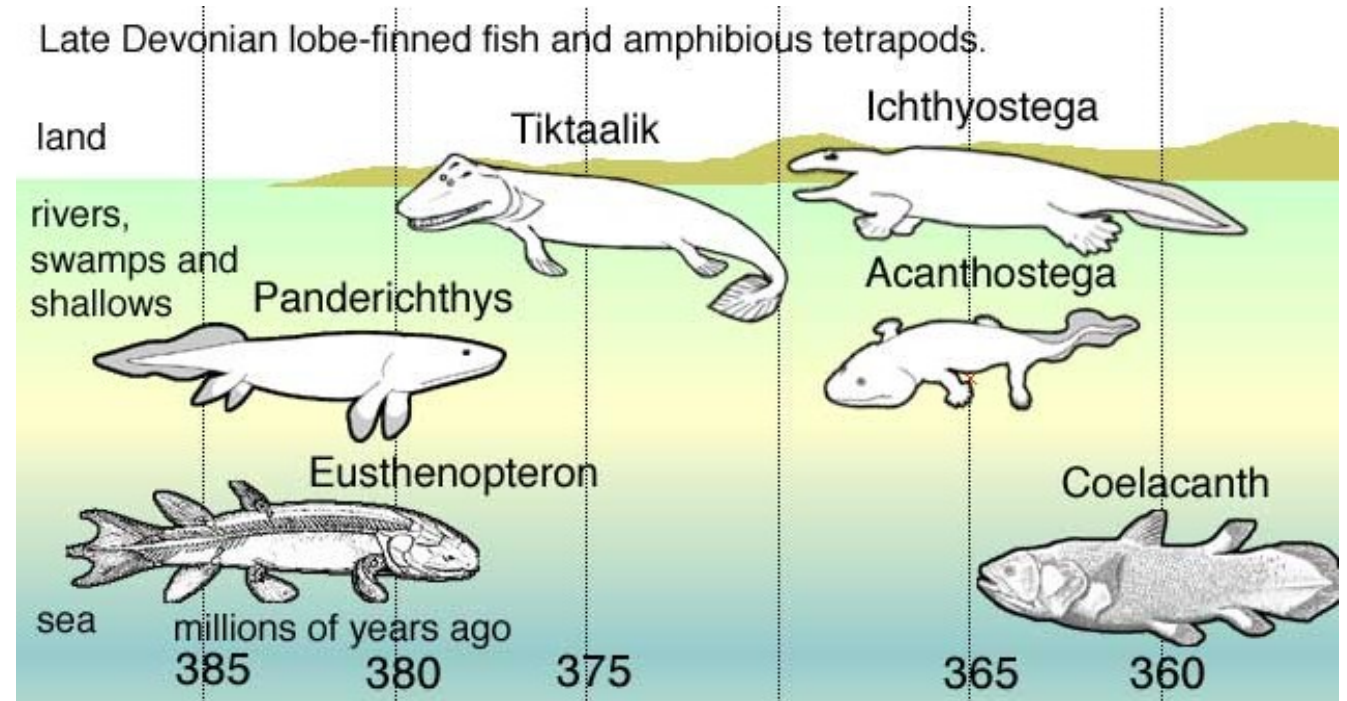

Třída: Svaloploutví (*Sarcopterygii*)

- Kdysi hojně vyskytující se
- Čichové jamky propojeny s dutinou ústní
- Ploutvovitě násadce na končetinách
  - Lalokoploutví (výchozí skupina čtvernožců)
  - Dvojdyšní

Latimérie podivná

- Velice přísně chráněná
- Pobřežní skaliska v hloubce

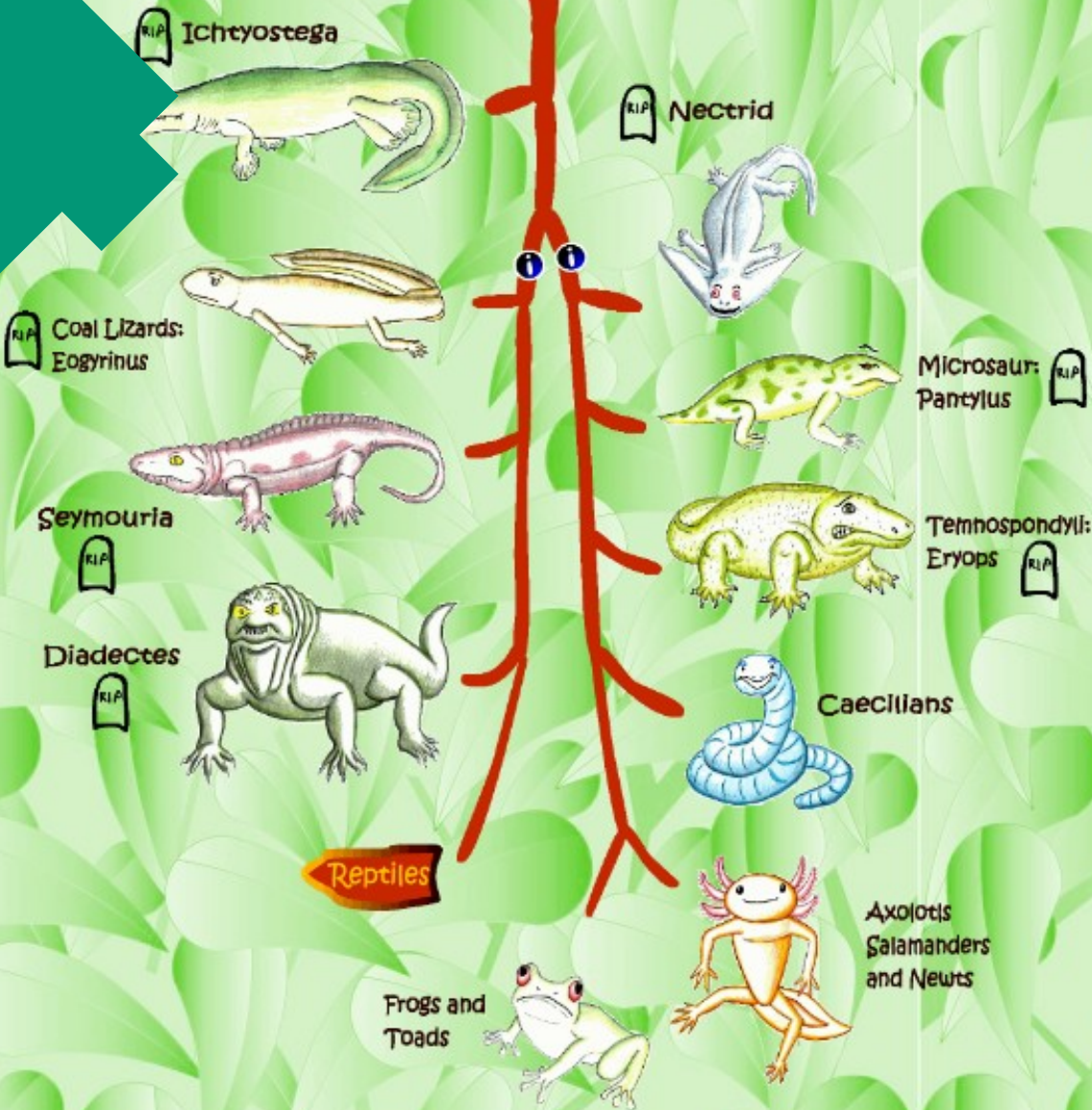

Tetrapods!

What is a Tetrapod?

Fish

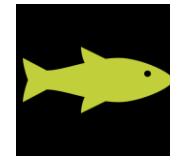
Main

Čtvernožci (Tetrapoda)

„vyšší
obratlovci“

Vyvinuli se z
lalokoploutvých
ryb

Zpravidla
pětiprsté
končetiny

Krční oddíl
páteře

Dýchání plicemi -
adaptace na
souš

Cévní systém
rozdělen na plicní
a tělní krevní
oběh

Arteriovenózní
srdce

Obojživelníci (*Lissamphibi* a)

Schopni žít na souši avšak rozmnožováním vázáni na vodní prostředí

- Vývoj přes larvu – přestavba těla během dospívání
- Vajíčka nemají zárodečné obaly ani skořápku – vodní prostředí

Anatomie dospělců

- Kůže bohatá na žlázy vylučující hlen (jed)
- Dýchání plícemi + kožní dýchání, larvy žábrami
- Srdce 2 předsíně + 1 komora
- Osifikace kostí, zkrácená žebra (ocasatí), sternum (žáby)
- Velký pohyblivý jazyk, mžurka, tympanum s collumelou (u žab)

Ekologie

- Vlhkost, citliví na teplotu, herbivorní larvy, karnivorní dospělci
- V ČR chráněni zákonem, bioindikátory

Vývoj

Období devonu

Vhodné podmínky

Oteplení

Zvýšení obsahu kyslíku
v atmosféře

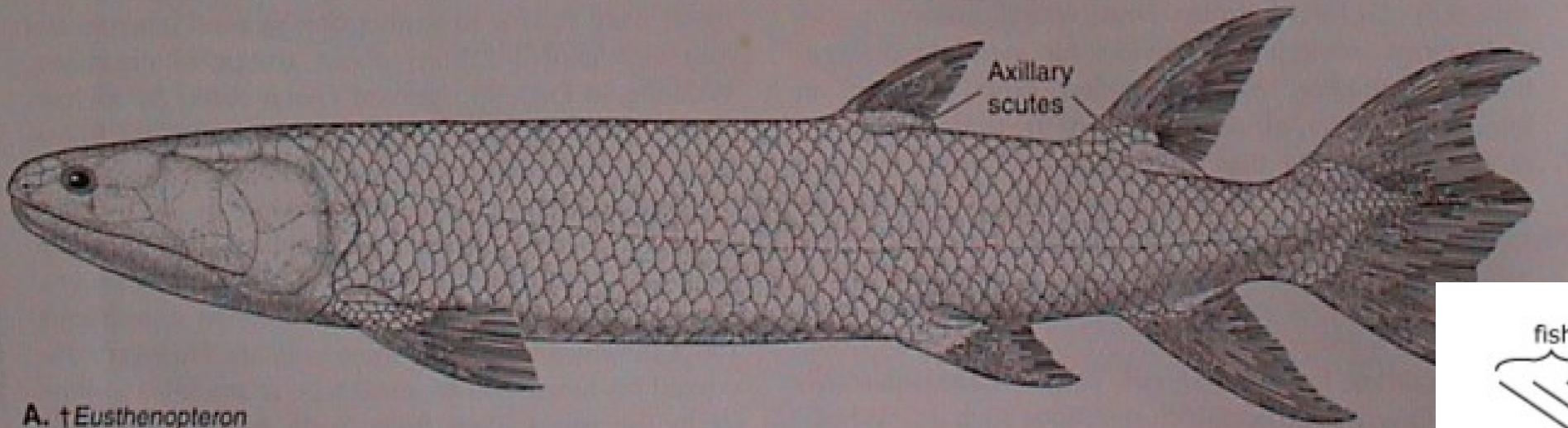
Ústup moří

Rozvoj vegetace
(potravy) na souši

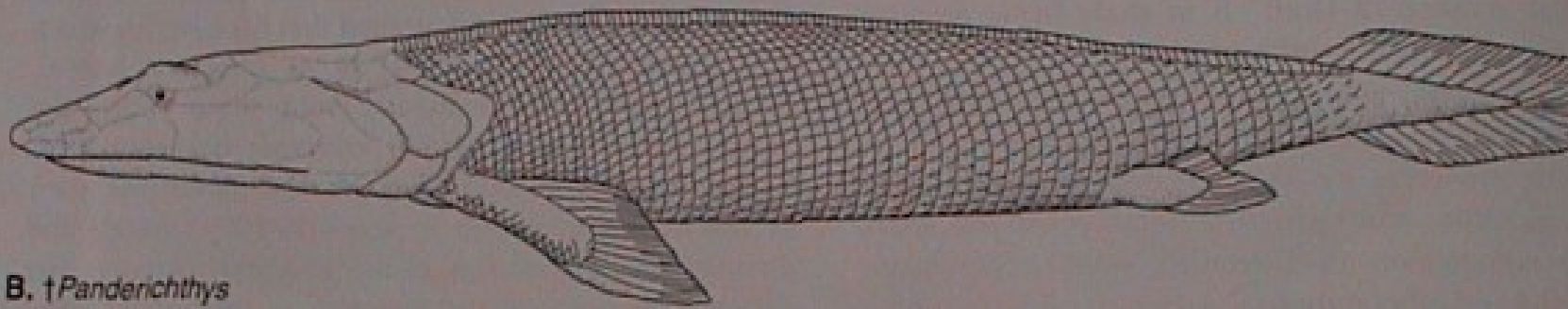
Vymizení nepárových ploutví

Přestavba srdce a oblouků aorty, plicní vaky → plíce

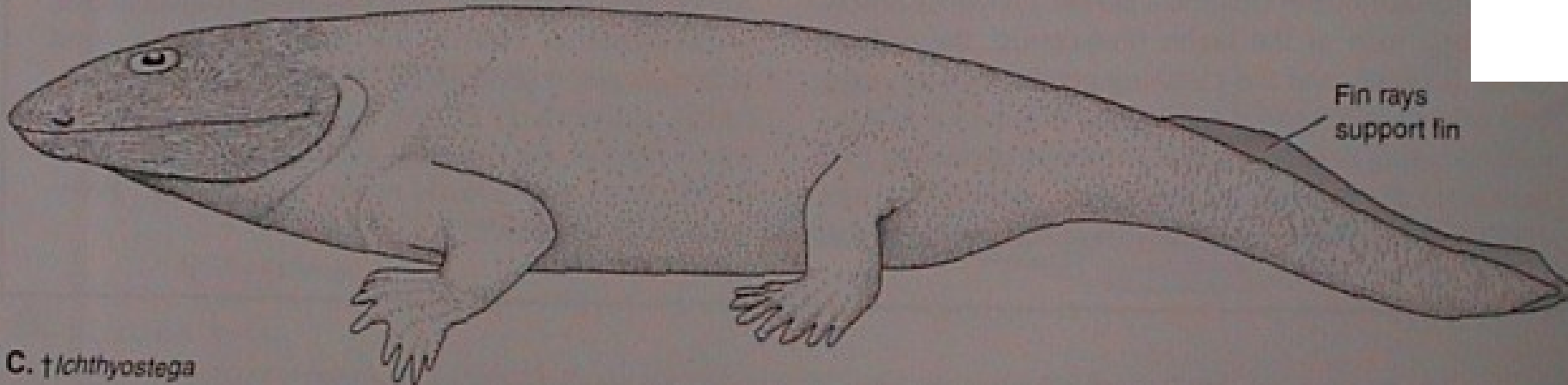
Krční obratle – kloubní spojení hlavy

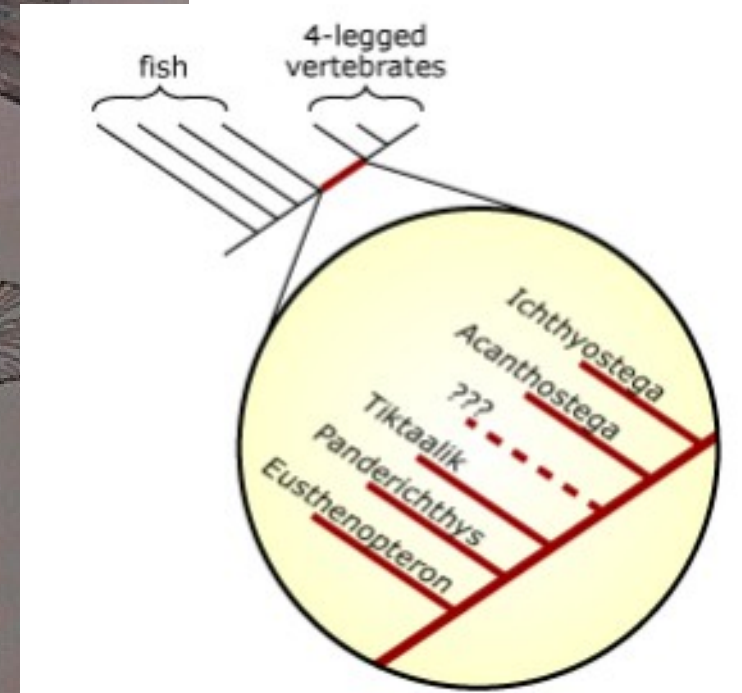
A. †*Eusthenopteron*

B. †*Panderichthys*

C. †*Ichthyostega*

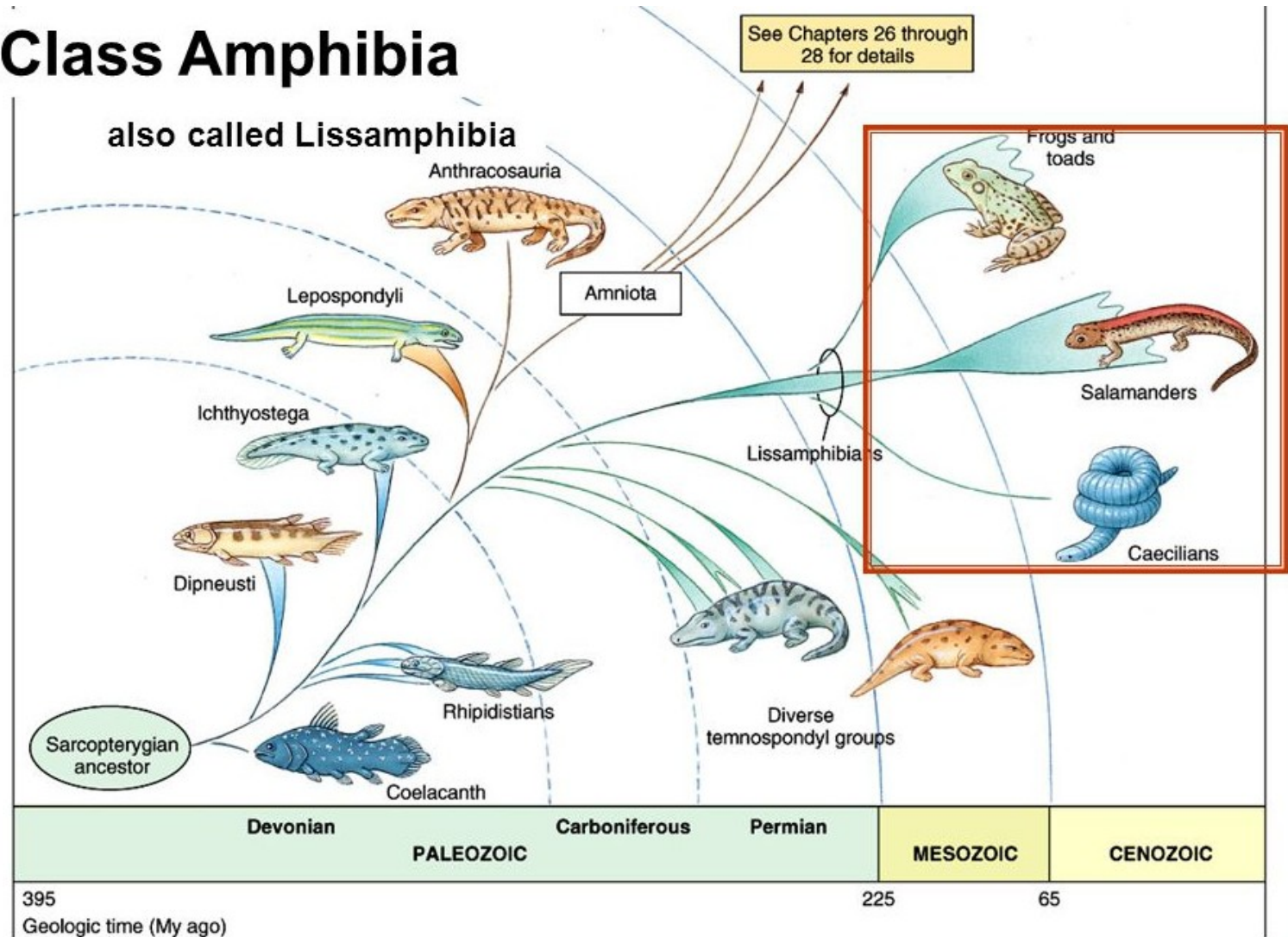
System

Obojživelníci (*Lissamphibia*)

- Červoři
- Ocasatí
- Žáby

Class Amphibia

also called *Lissamphibia*

Ocasatí

- Mírný a subtropický pás severní polokoule
- 2 páry končetin a ocas

Mlok skvrnitý

- díky jedu nemá přirozených nepřátel kromě člověka, silně ohroženým druhem

Čolek obecný

- kožní lem se zářezy – samci vysoký hřeben
- tůňky a prameniště

Čolek horský

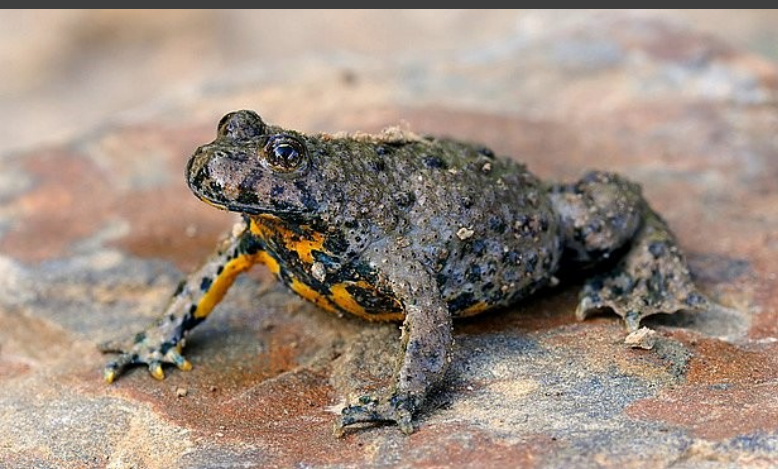
- nízký lem s rovným okrajem

Axolotl mexický

Macarát jeskynní

Velemlok japonský

Bezocasí

- Zploštělé tělo, bez ocasu
- Schopnost regenerace omezená
- Svalnaté a dlouhé zadní nohy

Kuňka obecná

- vylučují žíravý kožní sekret

Blatnice skvrnitá

- hrabe, svislá zornička, obývá spíše teplejší a sušší oblasti

Ropucha obecná

- bradavičnatá, jedový sekret
- užitečná, v ČR ohrožená

Rosnička zelená

- paličkovitě rozšířené prsty, hladká, jednobarevná

Skokan hnědý, ostronosý (hnědí)

- nejhojnější žáby v ČR – lesy, vlhká místa

Skokan zelený, skřehotavý (zelení)

- stojaté a pomalu tekoucí vody

LEIA PRZEKŁĘTA

W ROPUCHE ZAKLETA